

Nařízení Rady (ES) č. 4/2009 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovacích povinností

Justičná akadémia SR
Omšenie, 5.-6.9.2011

Mgr. Zuzana Fišerová
JUDr. Lubomír Ptáček, Ph.D.

Osnova přednášky

- Úvod do problematiky, vymezení základních pojmů
- Přehled relevantních právních předpisů k 5.9.2011
- Nařízení o výživném
 - Působnost nařízení (věcná, časová, územní, osobní)
 - Mezinárodní příslušnost
 - Rozhodné právo
 - Spolupráce ústředních orgánů
 - Právní pomoc
 - Uznávání a výkon rozhodnutí

2

Základní právní předpisy a vztahy mezi nimi

- Nařízení Rady (ES) č. 4/2009 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovacích povinností (od 18.6.2011 nahradilo v otázkách výživného nařízení Brusel I)
- Tzv. Haagský protokol o právu použitelném na vyživovací povinnosti (Haag, 23.11.2007)
- Úmluva o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úřední věstník 2007 L 339) (tzv. Luganská úmluva)
- Podpůrně: Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (tzv. nařízení Brusel I)*
- bilaterální mezinárodní smlouvy o právní pomoci ve věcech občanských
- Úmluva o uznávání a vykonatelnosti rozhodnutí o vyživovací povinnosti k dětem (Haag 1956)
- Úmluva o uznávání a výkonu rozhodnutí o vyživovací povinnosti (Haag 1973)
- Úmluva o vymáhání výživného v cizině (New York 1956)
- Zákon o mezinárodním právu soukromém a procesním, č.97/1963 Sb. ve znění pozdějších předpisů
- (do budoucna též nová tzv. Haagská úmluva o vymáhání výživného k dětem a dalších druhů vyživovacích povinností (Haag, 23.11.2007)*

Zásady aplikace nařízení EU

1. Přímá a přednostní použitelnost před vnitrostátním právem
Rozsudky ESD „Costa proti E.N.E.L.“, 6/64 a „Simmenthal“, 106/77
2. Autonomní výklad pojmů
 - a) s přihlédnutím k cílům a systematickému uspořádání nařízení
 - b) s přihlédnutím k obecným principům odvozeným ze všech právních řádů
3. Přihlédnutí k různým jazykovým verzím
Rozsudek ESD ve věci „CILFIT“, 283/81
4. Přihlédnutí k souvisejícím právním předpisům EU

4

Základní judikatura Evropského soudního dvora (nyní Soudního dvora Evropské unie) k otázkám výživného

- rozhodnutí ve věci **C-433/01**: Freistaat Bayern proti Janu Blijdensteinovi
- rozhodnutí ve věci **C-271/00**: Gemeente Steenbergem proti Lucu Batenovi
- rozhodnutí ve věci **C-143/78**: Jacques de Cavel proti Louise de Cavel,
- rozhodnutí ve věci **C-220/95**: Antonius van den Boogaard proti Paula Lumen
- rozhodnutí ve věci **C-295/95**: Jackie Farrell proti Jamesi Longovi

Působnost nařízení

- Časová
- Územní
- Věcná
- Osobní

- Vztah nařízení o výživném k ostatním předpisům upravujícím přeshraniční vyživovací povinnosti

6

a) Časová působnost

- Nařízení (včetně haagského protokolu) se použije od 18.6.2011 (vstup v platnost – čl. 76)
- Přechodná ustanovení (článek 75): podpůrné použití nařízení Brusel I

b) Věcná působnost

- věci občanské
- „vyživovací povinnost“ (absence vyčerpávající definice), viz čl. 1 odst. 1

c) Osobní působnost

Mezinárodní prvek

- nařízení se použije pouze ve věcech s mezinárodním prvkem (není v nařízení definován)
- Mezinárodní prvek je dán zejména obvyklým pobytem účastníka/účastníků řízení na území různých států nebo na území státu odlišného od státu fóra, případně cizí státní příslušnosti účastníka/účastníků; v případě uznávání a výkonu cizím původem rozhodnutí, veřejné listiny nebo soukromé dohody
- použitelnost nařízení není omezena pouze na vnitroujinní případy

d) Územní působnost

- použitelnost ve všech členských státech (zvláštní postavení Dánska), vymezení členského státu - viz článek 1 odst. 1
- území členských států, na kterých je nařízení závazné je upraveno primárním právem:

Nařízení se použije na území:

- francouzských zámořských departmátů Guadeloupe, Martinik, Francouzská Guyana a Réunion,
- Gibraltar jako území, za které přijala Velká Británie odpovědnost,
- portugalské Madeiry a Azorských ostrovů,
- španělských Kanárských ostrovů,
- finských Ålandských ostrovů.

d) Územní působnost (pokračování)

Nařízení se nepoužije na území:

Francouzské Polynésie, Nové Kaledonie, ostrovů Willis a Futuna, Francouzských jižních a antarktických území a území se speciálním statutem (Saint-Pierre, Miquelon a Mayotte), holandských území Aruba a Nizozemských Antil (Bonaire, Curaçao, Saba, Sint Eustatius, Sint Maarten), britských území Anguilly, Kajmanských ostrovů, Falkland, Jižní Georgie a Jižních Sandwichových ostrovů, Montserratu, Pitcairnu, Svaté Heleny a závislých území, Britských území v Antarktidě, Britského indickooceánského území, ostrovů Turks a Caicos, Britských panenských ostrovů a Bermud, britských výsoštných území Akrotiri a Dhekelia na Kypru, britských Normanských ostrovů (Guernsey, Jersey, Alderney a Sark) a Ostrova Man.

Soudní příslušnost

- Obecná pravidla (čl. 3)
- Volba soudu (čl. 4)
- Příslušnost založená dobrovolnou účastí žalovaného na řízení (čl. 5)
- Podpůrná příslušnost (čl. 6)
- Forum necessitatis (čl. 7)
- Omezení řízení (čl. 8)

Rozhodné právo: haagský protokol

Čl. 15

Určení rozhodného práva

Právo rozhodné pro otázky vyživovacích povinností se v členských státech, které jsou vázány Haagským protokolem ze dne 23. listopadu 2007 o právu rozhodném pro vyživovací povinnosti, určuje v souladu s uvedeným protokolem.

(Nevztahuje se na Spojené království!)

Rozhodné právo: haagský protokol (pokračování)

- Oblast působnosti
- Univerzální použitelnost
- Obecné pravidlo
- Zvláštní pravidla
- Pravidlo o obraně
- Volba rozhodného práva
- Veřejný pořádek

Uznávání, vykonatelnost a výkon rozhodnutí

- Kapitola IV upravuje 2 různé postupy**
 - Oddíl 1: rozhodnutí vydaná v členském státě, který je vázán Haagským protokolem z roku 2007 (tj. všechny ČS kromě Spojeného království)
 - Oddíl 2: rozhodnutí vydaná v členském státě, který není vázán Haagským protokolem z roku 2007 (tj. Spojené království)
 - Oddíl 3: společná ustanovení (předběžná vykonatelnost, vyloučení přezkumu ve věci samé...)
- Pravidla pro uznání a výkon rozhodnutí se vztahují též na soudní smíry a veřejné listiny

Uznání a výkon rozhodnutí pocházejících ze členských států EU, které aplikují Haagský protokol

- Rozhodnutí se uznávají bez zvláštního řízení
- Uznání rozhodnutí není možné napadnout
- Pro výkon rozhodnutí není zapotřebí prohlášení vykonatelnosti (= zrušení procedury *exequatur*)
- Právo navrhnout přezkum rozhodnutí
- Dokumenty nezbytné pro výkon rozhodnutí
- Odmítnutí nebo odložení výkonu rozhodnutí
- Uznání rozhodnutí o vyživovacích povinnostech neznamená uznání rodinného vztahu, z něhož je výživné odvozeno!

Uznání a výkon rozhodnutí pocházejících ze členských států EU, které neaplikují Haagský protokol

- Dopadá na rozhodnutí pocházející ze Spojeného království
- Nepožaduje se žádné zvláštní řízení pro uznání
- Strana může navrhnout, aby bylo rozhodnutí uznáno
- Důvody pro neuznání rozhodnutí
- Rozhodnutí může být v jiném členském státě vykonáno poté, co zde bude prohlášeno vykonatelným (= procedura *exequatur* je zachována)

Přístup ke spravedlnosti

- Právo na právní pomoc
- Obsah právní pomoci
- Právní pomoc u výživného určeného dětem
- Otázka zjišťování majetkových poměrů navrhovatele

Spolupráce ústředních orgánů

- V České republice je ústředním orgánem **Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí** („ÚMPOD“) se sídlem v Brně
 - Ve Slovenské republice je ústředním orgánem **Centrum pre medzinárodnoprávnu ochranu detí a mládeže**
 - Obecné činnosti ústředních orgánů
 - Zvláštní činnosti ústředních orgánů
-

Užitečné odkazy

- Eurlex
<http://eur-lex.europa.eu/en/index.htm>
 - Evropský soudní atlas ve věcech občanských a obchodních
http://ec.europa.eu/justice_home/judicialatlascivil/html/index_cs.htm
 - Evropská soudní síť ve věcech občanských a obchodních
http://ec.europa.eu/civiljustice/index_cs.htm
 - Haagská konference mezinárodního práva soukromého
http://www.hcch.net/index_en.php?act=home.splasi
 - Rada Evropy, sbírka smluv
<http://conventions.coe.int/Default.asp>
-